

تغییر در سیاست تجاری ژاپن، آموزه ها

محسن شریعتی نیا، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

تابش نیوز

یکی از مهمترین کارکردهای سازمان جهانی تجارت، نظارت و ارزیابی سیاست های تجاری کشور های عضو است که به طور دوره ای صورت می گیرد. در این راستا اخیرا این نهاد نتایج ارزیابی سیاست تجاری ژاپن در دو سال گذشته را منتشر کرده است، گزارشی که در آن نکات مهمی مطرح شده است هم بدان لحاظ که ژاپن سومین قدرت تجاری جهان است و هرگونه تغییر استراتژیک در سیاست تجاری این کشور در واقع بازتابی از تطبیق با روندهای تجاری در جهان است و هم تغییر در موقعیت تجاری این کشور را می توان نمادی از تغییر در چینش بازیگران در تجارت جهانی دانست. مهمترین نکات مطرح شده در این گزارش عبارتند از:

۱- ژاپن برای نخستین بار از سال ۱۹۸۰ دچار کسری تجاری شده است که نشانه ای منفی از موقعیت این کشور در اقتصاد جهانی محسوب می شود.

۲- ارزش ین در سال های اخیر در قبال سایر ارزهای معتبر پیوسته رو به افزایش بوده است. تداوم این روند می تواند به کاهش قدرت رقابت پذیری بین المللی صادرات ژاپن منجر شود، مگر آنکه این کشور کیفیت کالاهای صادراتی را در قیاس با رقبا به شدت افزایش دهد.

۳- ژاپن یکی از سریع ترین روندهای پیر شدن جمعیت را دارد و همین امر بر روند رشد اقتصادی این کشور در دهه های اخیر تاثیرات منفی جدی گذاشته است. از همین رو اقتصاد این کشور برای احیای روند رشد گذشته نیازمند تغییرات ساختاری جدی است. از همین روست که بر مبنای گزارش، ژاپن در اولین گام تغییرات ساختاری، سیاست هایی را برای تشویق سرمایه گذاری مستقیم خارجی در این کشور تدوین کرده است. این سیاستگذاری تغییری مهم در سیاست های اقتصادی ژاپن محسوب می شود زیرا این کشور در میان اعضای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی کمترین اقبال را به جذب سرمایه مستقیم خارجی داشته است.

۴- یکی دیگر از تغییرات مهمی که در سالهای اخیر در سیاست تجاری ژاپن رخ داده و در گزارش بر آن تاکید شده است، تمایل روزافزون این کشور به انعقاد موافقتنامه های تجارت ترجیحی دوجانبه و چند جانبه است به گونه ای که این کشور تا کنون ۱۲ موافقتنامه دوجانبه و یک موافقتنامه منطقه ای را به امضا رسانده است.

شیوع موافقتنامه های تجارت ترجیحی در یک دهه اخیر همواره یکی از بحث های جدی در سازمان تجارت جهانی بوده و دیدگاههای مختلفی راجع به آن بیان شده است. دیدگاه مسلط در سازمان معتقد است که تکثیر قارچ گونه این موافقتنامه ها پیامدهای منفی برای تجارت جهانی در بردارد و شفافیت و قانونمندی آن را کاهش می دهد. این دیدگاه در این گزارش نیز بازتاب یافته است. در مقابل ژاپنی ها نیز استدلال کرده اند که امضای این موافقتنامه ها در راستای قوانین و اهداف سازمان جهانی تجارت است .

نکته مهم آنکه تغییر سیاست تجاری قدرت های بزرگ تجاری جهان و توجه روزافزون آنان به موافقتنامه های تجارت ترجیحی دوجانبه و منطقه ای نشان از تغییری مهم در الگوهای تعامل در این حوزه دارد. این تغییر برای کشوری با مختصات ایران که نه در سازمان تجارت جهانی عضویت دارد و نه در موافقتنامه های تجارت ترجیحی حضور چندانی دارد، تغییری پراهمیت محسوب می شود. به بیان دیگر تغییر در سیاست تجاری قدرت های بزرگ نشان می دهد که در آینده ای قابل پیش بینی موافقتنامه های ترجیحی به روند مسلط در شکل دهی به تجارت جهانی تبدیل خواهند شد، روندی که مشارکت ایران در آن اولاً نوعی الزام محسوب می شود و ثانیاً در قیاس با عضویت در سازمان جهانی تجارت با دشواری های کمتری مواجه است.